

VAQIF ABIŞOV

AMEA A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun böyük

elmi işçisi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru

E-mail: vaqif.abishov1955@gmail.com

1917-1918-CI İLLƏRDƏ BAKIDA SIYASI HADISƏLƏRİN ÖYRƏNİLMƏSİ 1950-CI İLLƏRİN SOVET TARIXŞÜNASLIĞINDA

Açar sözlər: Sosializm, Azərbaycan, Z.İbrahimov, A.Milman, E.Tokarjevski

Ключевые слова: Социализм, Азербайджан, З.Ибрагимов, А.Мильман, Е.Токаржевский

Keywords: Socialism, Azerbaijan, Z.Ibrahimov, A.Milman, E.Tokarjevski

Problemin öyrənilməsinə sovet dövründə xüsusi diqqətlə yanaşılmasına və bunun nəticəsi olaraq bir çox elmi-tədqiqat əsərlərinin yazılmasına baxmayaraq, vahid sovet ideoloji xəttin mövcud olması 1917-1918-ci illərin siyasi hadisələrinin birtərəfli təhlil olunmasına və tarixi həqiqətlərin saxtalaşdırılmasına səbəb olmuşdur.

Stalin diktaturası rejimi illərində sovet tarix elmi “direktiv göstərişlər” təyziqi altında və Marks-Lenin-Stalin “elmi”nin ciddi tələbləri ilə məhdudlaşdırılmışdı. Başqa ictimai elmlər kimi tarix elmi də 70 il sovet ideologiyasının xidmətində olmuşdur.

Lakin bütün bunlara baxmayaraq, sovet tədqiqatçılarının problemin öyrənilməsində söylərini qiymətləndirmək lazımdır. Çünki, bu gün həmin tarixçilərin tədqiqatları müasir dövrdə problemin öyrənilməsində əhəmiyyətli rol oynayır.

Sovet dönməində tənqid edilməsi mümkün olmayan sosializm cəmiyyəti, 1991-ci ildən sonra güclü tənqid obyektinə çevrilmişdir. Lakin bu tənqidlərdə həm subyektivlik, həm də obyektivlik var.

Sosializm cəmiyyətinə yaxın keçmişdə qalan bir tarix kimi yanaşmalıyıq. Həmin cəmiyyətin müsbət və mənfi tərəflərini tamamilə inkar etmək, ən azı, tarix qarşısında ədalətsizlik olardı. Biz sosializm cəmiyyətinin qurulması və süqutuna çox mühüm tarixi hadisə kimi baxmalıyıq. Çünki, bu cəmiyyətin yaranması ilə dünyada böyük təlatümlər meydana gəlmiş, yeni bir ictimai-siyasi nəzəriyyəyə əsaslanan cəmiyyətin əsası qoyulmuş, sistemin, kapitalizmin metodları ilə deyil, tamamilə ondan fərqli bir üsulla idarə etmək nəzəriyyəsi irəli sürülmüş və 70 il bir və ya bir neçə ölkədə sosializm nəzəriyyəsini praktikada həyata keçirməyə cəhd göstərilmişdi.

Yeni qurulan cəmiyyətin dünyada heç bir təcrübəsi olmadığından, sonrakı mərhələlərdə sosializm nəzəriyyəsinin təkmilləşdirilməsi və yeni-yeni təcrübələrdən keçmək məcburiyyətində qalmışdı.

Oktyabr inqilabının hər on illiyində kommunist partiyasının qəbul etdiyi qərarların, problemlə əlaqədar olaraq, tədqiqat əsərlərinin yazılmasında mühüm rolu olmuşdur.

Böyük Oktyabr inqilabının ildönümü ilə əlaqədar 1957-ci ildə Kommunist partiyasının qəbul etdiyi “Böyük Oktyabr sosialist inqilabının 40-cı ildönümünün bayram edilməsinə hazırlıq haqqında Sov.İKP MK-nın qərarı”(1) Azərbaycanda da oktyabr inqilabı ilə bağlı çoxsaylı məqalə və monoqrafiyaların işıq üzü görməsinə səbəb olmuşdur.

Əgər 1950-1953-cü illərin əvvəllərində sovet totalitarizminin yüksək zirvəsi kimi qəbul olunurdusa, 1953-1959-cu illər sovet tarixşünaslığında xuruşov “istiləşməsi” kimi qəbul olunurdu.

N.S.Xruşovun hakimiyyəti dövründə (1953-1964-cü illər) tarixi hadisələrə “obyektiv” qiymət verilməsinə cəhd göstərilmişdi. Lakin bu “obyektivlik” bəhs olunan problemə sosialistcəsinə yanaşmanı dəyişməmişdi.

1917-1918-ci illərdə Bakıda siyasi vəziyyətin öyrənilməsi tarixinə aid XX əsrin 50-ci illərində nəşr olunan BDU-nun elmi əsərlərində(2), “Voprosı istorii” jurnalı(3), “Voprosı istorii KPSS”(4), müxtəlif qəzet(5) və toplularda(6) çoxsaylı elmi-tədqiqat əsərlərinə rast gəlmək mümkündür.

Bəhs olunan dövrdə nəşr olunan “Azərbaycan kommunisti” jurnalını(7) xüsusi qeyd etmək lazımdır.

1957-1959-cü illərdə nəşr olunmuş “Azərbaycan kommunisti” jurnalının ayrı-ayrı nömrələrində problemlə bağlı məqalələr yer alıb. Jurnalın səhifələrində, 1917-1918-ci illərdə Bakıda siyasi hadisələrin öyrənilməsi ilə bağlı çap olunan məqalələr vahid bir xətt çərçivəsindən kənara çıxmamış və çox vaxt biri-birini təkrarlamışdı.

50-ci illərdə iri həcmli bir neçə elmi-tədqiqat əsərləri işıq üzü görmüşdür. Bu əsərlərdə 1917-1918-ci illərdə Bakıda bolşeviklərin apardıqları inqilabi mübarizə və bu inqilabda fəhlə, əsgər və kəndlilərin “aparıcı” rolunu şişirtməyə daha çox diqqət yetirilmişdi.

Bu məqalədə problemlə əlaqədar olaraq yalnız bir neçə əsərin təhlilinə diqqət yetiriləcək.

XX əsrin 50-ci illərində problemlə əlaqədar Z.İbrahimov (8), A.Milman (9) və Tokarjevskinin (10) elmi-tədqiqat əsərlərini xüsusi olaraq qeyd etmək lazımdır.

Problemlə bağlı Z.İbrahimov ənənəvi sovet ideoloji xəttinə uyğun olaraq, Azərbaycanda oktyabr inqilabının qələbə çalmasında “Azərbaycan xalqının fəal iştirakı və qəhrəmancasına səyi ilə həyata keçiridi”yini ön plana çəkmişdir.

Müəllif, 1917-1918-ci illərdə bolşeviklərin apardıqları inqilabi mübarizə nəticəsində Bakıda hakimiyyəti ələ almasının “qanunauyğunluğunu” sübut etməyə çalışmışdır.

Z.İbrahimov 1957-ci ildə yazmış olduğu əsərində 1917-1918-ci illərdə Bakıda bolşevik inqilabi hərəkətində aktiv iştirak etməyən azərbaycanlı fəhlə sinfinin adını tez-tez, həm də xüsusi pafosla çəkir və “Azərbaycan fəhlə sinfi ... Petroqradda sosialist inqilabının qələbəsindən sonra Zaqafqaziyada birinci olaraq ... Oktyabrın bayraqları ...” olduğunu qeyd etmişdir (8, s. 4).

Tarixi sənədlərdən məlumdur ki, Azərbaycan xalqı sinfi düşmənçilik üzərində qurulan bolşevik təbliğatına heç vaxt inanmamışdır. Digər tərəfdən, 1918-ci ilin mart-iyul aylarında Şaumyanın rəhbərlik etdiyi Bakı Sovetinin erməni-rus hərbi birləşmələrinin Bakıda, eləcə də Azərbaycanın digər bölgələrində törətdikləri kütləvi qətlialardan sonra bolşeviklərdən tamamilə üz döndərmişdilər. Belə olan təqdirdə müəllifin yazdığı “Azərbaycan fəhlə sinfi fəxr edə bilər ki ...” cümləsi tarixi həqiqətlərə uyğun gəlir.

Müəllif bolşeviklərin “Bakı hökumətinin” yıxılmasının səbəblərini izah edərkən, özündən əvvəlki sovet tarixçilərinin “tarixi ənənələrini” davam etdirərək günahı erməni-rus bolşeviklərinin apardıqları antiazərbaycan siyasətinin nəticəsi kimi deyil, “Bakı proletariati ilə Azərbaycan zəhmətkeş kəndlilərinin möhkəm ittifaqının olmaması, Sovet Rusiyasının o zaman lazımınca yardım göstərə bilməməsi, daşnak-mənşevik-eser ittifaqının xəyanəti, xarici imperialist müdaxiləsinin və müsəvat əksinqilabı”nın nəticəsində görmüşdü (8, s. 5).

Z.İbrahimov 1917-ci ilin oktyabr-noyabr aylarında Bakı Sovetin rəhbərliyinin bolşeviklərin əlinə keçməsinə “hakimiyyət proletariatin əlinə keçmişdir” kimi şərh etməsi də heç bir tarixi həqiqətlərə uyğun gəlmir. Belə ki, bolşeviklər 1917-ci il noyabrın 2-dən 1918-ci il iyulun 31-nə kimi, yəni hakimiyyətdə olduqları müddətdə Sovetdə çoxluq həmişə eser-mənşevik-daşnakların əlində olmuşdur. Məlumdur ki, 1918-ci il iyulun 25-də ingilislərin

Bakıya dəvət olunması məsələsinə münasibət bildirərkən bolşeviklər Bakı Sovetin iclasında azlıqda qalmış və Sovetin rəhbərliyindən istefa vermişdilər.

Problemlə bağlı geniş tədqiqat əsəri yazan sovet tarixçilərindən biri də A.Milmandır. O, əsərində (9) bolşeviklərin siyasi hakimiyyət uğrunda apardığı mübarizəyə geniş yer vermişdir. Onun yazmış olduğu əsər öz ideya xəttinə görə Z.İbrahimovun yazdığından o qədər də fərqlənmir.

XX əsrin 50-ci illərində problemlə bağlı ardıcıl bir neçə elmi-tədqiqat əsər yazan sovet tarixçilərindən biri də E.A.Tokarjevskidir (10).

Tokarjevskinin XX əsrin 50-ci illərində problemlə bağlı yazdığı birinci əsərində (10) Bakı proletariatını Rusiya fəhlə sinfinin qabaqcıl dəstələrindən biri adlandırmışdı (10, s. 6).

O, mart “döyüşlərində qələbənin nəticəsində”n sonra “bütün hakimiyyət Bakı Sovetin əlində cəmləşdi”yini və bolşevikləri “Bakı şəhəri və onun rayonlarının əsl sahibi etdi”yini qeyd etmişdir (10, s. 11).

Tokarjevski 1918-ci ildə Bakıda qurulan Sovet hakimiyyətini “... milli və xalq” hakimiyyəti olduğunu və bu hakimiyyətin guya “azərbaycan xalqını xarici imperialist zülmündən və burjua-mülkədar əsarətindən azad olunmasına” yardım etdiyini yazmışdır.

E.Tokarjevski XX əsrin 20-ci illərinin sovet tarixçilərindən fərqli olaraq (həmin tarixçilər “Müsavat” partiyasının apardığı mübarizəni təbii və haqlı saymışdılar), müsavatın hakimiyyət uğrunda apardığı mübarizəni dərin nifrətlə qarşılamaş, onlara “panislamist”, “pantürkist” adı vermişdir.

Tokarjevski əsərində bütün nifrətini AXC üzərində qurmuşdur. O, müstəqil Azərbaycan hökumətinə “müsavatın hakimiyyəti” “Azərbaycanın milli müstəqilliyinin ən qəddar düşməni” adlandırmışdı (10, s. 16). Lakin Tokarjevski bu qəddarlığın nədən ibarət olduğunu izah etməmişdir. Əlbəttə, belə bir qəddarlığın olmadığından müəllif nəyi izah edə bilərdi.

Ümumiyyətlə, AXC hakimiyyətinə bu cür yanaşma təkcə Tokarjevskiyə aid olmayıb, bütün sovet tarixçilərinə xas olan cəhətlərdən biri olmuşdur.

Y.A.Tokarjevskinin başqa bir əsərində (11) hakimiyyətin bolşeviklərin əlinə keçməsinə şərh edərkən, əvvəlki əsərindəki yazdıqlarını təkrarlamışdı.

Müəllif oktyabrın 31-də hakimiyyətin bolşeviklərin əlinə keçməsi haqqında qətnamənin qəbul olduğunu, noyabrın 2-də isə Bakı Sovetində hakimiyyətin praktik olaraq bolşeviklərin əlinə keçdiyini qeyd etmişdir.

O, bolşeviklərin Sovetdə üstünlük əldə edə bilməsini sol eserlərlərin onların müdafiə etməsi ilə əlaqələndirmişdi. O yazırdı: “1918-ci ilin iyulunadək kommunistlər sol eserlərlə blokda idi. Bu müvəqqəti olaraq Baksovetdə bolşeviklərin mövqeyini möhkəmləndirmişdi” (11, s. 19).

“Azərbaycan Sovet sosialist respublikası” (12) adlı kitabda Azərbaycanın təbii-coğrafi şəraiti, tarixi oçerki, iqtisadi həyatı, maarif və sair məsələlərdən bəhs olunur. Kitabda verilmiş “tarixi oçerk” bölməsi problemlər bağlı müəyyən əhəmiyyət kəsb edir.

Kitabda sovet tarixi “ənənələrinə” uyğun olaraq müstəqil Azərbaycan dövlətini “türk və ingilis müdaxiləçilərin və onların müsavat nöqərlərinin müvəqqəti qanlı hökmranlığı” kimi göstərmişdi (12). Əlbəttə, sovet dövründə yaşayıb-yaradan tarixçilərdən bundan artıq nəse gözləmək mümkün deyildir.

C.B.Quliyevin 74 səhifəlik “V.İ.Lenin və Azərbaycanda sovet hakimiyyətinin qələbəsi və möhkəmlənməsi uğrunda mübarizə” (13) adlı kitabı, əsasən o dövrdə nəşr olunmuş yalnız bolşevik yönümlü qəzet materiallarından və Leninin əsərlərindən istifadə olunmaqla yazılmışdır.

C.Quliyev də başqa sovet tarixçiləri kimi “noyabrın 2-dən etibarən S.G.Şaumyan başda olmaqla fəhlə və əsgər deputatları Sovetinin İcraiyyə Komitəsinin Bakıda ali hakimiyyət orqanı elan etdi”yini göstərmişdir(13, s. 23).

Müəllif 1917-ci il və 1918-ci ilin əvvəllərində Bakıda müəyyən siyasi qüvvəyə malik olan İctimai təşkilatların İcraiyyə Komitəsinə, İctimai təhlükəsizlik komitəsinə, şəhər dumasını, milli şuraları “əksinqilabi qüvvələr” adlandırmışdı.

Bolşeviklər bir müddətdən sonra yuxarıda adları qeyd oluna təşkilatları ləğv etmələrinə baxmayaraq, yenə də Bakı Sovetində real hakimiyyətə tam yiyələnmə bilməmişdilər.

Müəllif “mart qələbəsinin” əhəmiyyətini xüsusi vurğulamış, “bu qələbə nəticəsində bütün hakimiyyət Bakı Sovetinin əlində toplandı”nı və “Bakı Soveti şəhərin və onun rayonlarının yeganə hakimi oldu”nu yazmışdır (13, s.28).

Müəllif Azərbaycanın qəzalarında sovet hakimiyyətinin qurulmasını şərh edərkən “1918-ci ilin aprel – iyununda, əksinqilabçı qüvvələrdən azad edilmiş Quba, Şamaxı, Səlyan və Lənkəran qəzalarında Sovet hakimiyyəti qalib gəldi”(13, s. 33) yazdığı halda, bu qəzalarda türk-müsəlmanların amansızcasına qətlə yetrilməsindən bir cümlə belə yazmamışdır. Müəllif bir qrup erməni və rus erməni-rus bolşevikin qurduğu sovet hakimiyyətini “Bakı fəhlələri və azərbaycan zəhmətkeşlərinin inqilabi fəaliyyətinin nəticəsi” kimi qiymətləndirmişdi. Halbuki, Bakıda və qəzalarda qurulan sovet hakimiyyəti azərbaycanlılar tərəfindən nifrətlə qarşılanmışdır.

Bu hakimiyyət qurumu yarandığı gündən Sovet Rusiyası hökumətinin direktivləri ilə hərəkət edəcəyini bildirmişdir. Çünki, hakimiyyəti ələ keçirən bolşeviklər Rusiya bolşeviklərin bir qolu idi. Bu hakimiyyətin məqsədlərindən biri keçmiş Rusiya imperiyasının ərazisini bərpa etmək idi.

Quliyev əsərində daha sonra Bakı Xalq Komissarları Sovetinin keçirdiyi tədbirlərdən, onun devrilməsindən və fəhlə və kəndlilərin inqilabi fəaliyyətlərindən, Az.SSR-nin qurulmasından yazmışdır.

Beləliklə, XX əsrin 50-ci illərində yazılmış əsərləri təhlil edərkən gəlinən nəticə ondan ibarətdir ki, 1917-1918-ci illərdə baş vermiş siyasi hadisələrə birtərəfli qiymət verilmiş, bolşevik mübarizəsi ön plana çəkilmiş, digər siyasi təşkilatların apardığı mübarizə isə əksinqilabi qüvvələrin mübarizəsi kimi qeyd olunmuşdur. Fəhlələrin adi iqtisadi tələbləri, kiçik bir kəndli qaçaq dəstəsinin torpaq sahiblərinə qarşı silahlı çıxışları böyük inqilabi hadisə kimi dəyərləndirilmişdi.

Yuxarıda təhlil etdiyimiz əsərlərin çatışmayan tərəflərinə baxmayaraq, həmin əsərlərin arxiv materialları ilə zəngin olduğunu da qeyd etməliyik.

İSTIFADƏ EDİLMİŞ ƏDƏBİYYAT

1. Böyük Oktyabr sosialist inqilabının 40-cı ildönümünün bayram edilməsinə hazırlıq haqqında Sov.İKP MK-nın qərarı. Bakı: Azərneşr, 1957, 14 s.
2. Ибрагимов З.И. Большевики – организаторы и руководители победы Советской власти в Азербайджане. Тр.АГУ им. С.М.Кирова. Сер.истор. наук, 1950, вып.1, с.3-16; Гусейнов И.А. Из истории революционной борьбы в Азербайджане против бекоханской контрреволюции в 1919-1920 гг. Уч. Зап. АГУ им. С.М.Кирова, 1955, № 5; Историческое значение большевистского созунга «Независимый Советский Азербайджан». Уч. Зап. АГУ им.С.М.Кирова, 1957, № 10;

4. Историческая наука Азербайджана между XX и XXI съезда КПСС и перспективы ее развития. Вопросы истории, 1959, № 10, с.121-136; Комарова Н.С. Создание и деятельность Испарты. «Вопросы истории КПСС», 1958, № 5; Поляков Д.Е. Деятельность бакинских большевиков интернациональному сплочению трудящихся в начале 1918 г. Вопросы истории КПСС, 1958, № 5, стр. 166-177.
5. Корганов Я. Во имя грядущего (О.Г.Корганове). Бак. Рабочий, газ. 1958, 23 сен.; ЦК КП Азербайджана. 1958. О проведении 40-летия памяти 26 бакинских комиссаров. «Вышка», 1958, 27 июня.
6. Крестьянское движение в Азербайджане в 1917-1920 гг. В кн.: Великий Октябрь и борьба за советскую власть в Азербайджане. Баку, 1958.
7. İbrahimov Z. Sosialist inqilabı uğrunda mübarizədə «Hümmət» təşkilatının rlu (aprel – oktyabr 1917-ci il). Azərbaucan jurnalı. 1957, № 10, s.41-52; Искендеров М.С. Из истории борьбы за создание Коммунистической партии Азербайджана. Азербайджан коммунисти, 1957, № 10; Hüseynov İ. Kommunist partiyası Azərbaucanda Sovet hakimiyyətinin qələbəsinin təşkilatçısıdır (1918-1920-ci illər). «Kommunist partiyası Azərbaucanda Sovet hakimiyyətinin qələbəsi və sosializm quruculuğunun təşkilatçısıdır» məcmuəsində. Bakı, Azərənşr 1958, s.97-136; İbrahimov Z.İ. Bakı Xalq Komissarları Sovetinin aqrar siyasəti («Böyük Oktyabr və Azərbaucanda Sovet hakimiyyəti uğrunda mübarizə» məcmuəsində) Azərb. SSR EA Nəşriyyatı, 1958, s.186-203; İbrahimov Z. Sosialist inqilabı uğrunda Azərbaucan bolşeviklərinin mübarizəsi (1917-1918-ci illər). «Kommunist partiyası Azərbaucanda Sovet hakimiyyətinin qələbəsi və sosializm quruculuğunun təşkilatçısıdır» məcmuəsində. Bakı, Azərənşr, 1958, s.39-96; Малинин М. Коммунистическая партия – организатора боевой деятельности Волжско-Каспийской военной флотилии (лето 1919-1920 гг.). Тр. Азерб. филиала ИМЛ при ЦК КПСС, 1958, Т. XXI; İbrahimov Z. Azərbaucan bolşeviklərinin sosialist inqilabı uğrunda mübarizəsi. «Azərb. kommunist», 1959, № 7. s.34-44.
8. İbrahimov Z. Sosialist inqilabı uğrunda Azərbaucan zəhmətkeşlərinin mübarizəsi (1917-1918-ci illər). Bakı: Azərənşr, 1957, 585 s.
9. Milman A. Bakı Soveti – Azərbaucanda proletar diktaturası orqanıdır (oktyabr 1917-ci il – iyul 1918-ci il). Bakı: Azərənşr, 1957, 152 s.
10. Токаржевский Е.А. Очерки из истории Азербайджана 1920-1925 гг. Баку: Изд-ство Акад.наук Азерб. ССР, 1950, 234 стр; Из истории иностранной интервенции и гражданской войны в Азербайджане. Bakı: Azərbaucan SSR Elmlər Akademiyasının nəşriyyatı, 1957, 331 s. Redaktorlar: M.A.Qaziyev, İ.V.Striqunov.
11. Е.А.Токаржевский. Из истории иностранной интервенции и гражданской войны в Азербайджане. Баку: Изд-ство АН Аз. ССР, 1957, 331 s. Redaktorlar: M.A.Qaziyev, İ.V.Striqunov.
12. Азербайджанская Советская социалистическая республика. Баку, Азернешр, 1958, 68с. Под редакцией: академиком Академии наук Азербайджанской ССР А.С.Сумбатзаде, И.А.Гусейнова, М.А.Дадаш-заде, М.А.Кашкая.
13. С.В.Қuliyev. V.İ.Lenin və Azərbaucanda sovet hakimiyyətinin qələbəsi və möhkəmlənməsi uğrunda mübarizə. Bakı: Azərənşr, 1957, 74 s.Redaktor: M.Tağızadə.

ВАГИФ АБЫШОВ**ИЗУЧЕНИЕ ПОЛИТИЧЕСКИХ СОБЫТИЙ В БАКУ 1917-1918 ГОДЫ
В СОВЕТСКОЙ ИСТОРИОГРАФИИ 1950-Х ГОДОВ**

Углубленное изучение политических событий, имевших место в Баку 1917-1918 годы, в советской историографии началось в 1950-е годы. Подобное внимание к этому периоду было вызвано, прежде всего, проведением в 1957 году сороковой годовщины Великой Октябрьской социалистической революции. В связи с этой датой в Азербайджане было опубликовано большое количество статей и издано ряд монографий, посвященных событиям в Баку 1917-1918 годы. В представленной статье, на основе анализа содержания данных работ, делается попытка определить степень объективности при освещении событий, имевших место в Баку 1917-1918 годы. На основе проведенного исследования мы пришли к следующим выводам: 1) В советской историографии политические события в Баку 1917-1918 годы освещались предвзято и соответственно выводы авторов носили искаженный характер; 2) При этом авторы пытались представить возглавляемый С.Шаумяном Бакинский Совет и созданный после геноцида азербайджанцев в марте 1918 года Бакинский Совет народных комиссаров как органы власти, стоявшие на «защите интересов народа», а на возглавлявших азербайджанское национальное движение Мусульманский национальный совет и партию «Мусават» вешали ярлыки вроде «прислужники империализма», «буржуазные националисты» и т.д.; 3) В данных работах военная помощь, оказанная турецкой армией правительству Азербайджанской Республики в освобождение Баку, представлялась авторами как «агрессия», в то время, как попытки большевистской Москвы ликвидировать независимое Азербайджанское государство и вновь присоединить Северный Азербайджан к России как «дружественный» акт. Несмотря на все эти издержки, работы написанные в 1950-х годах изобилуют архивными источниками.

VAGIF ABISHOV**THE RESEARCH OF 1917-1918 YEARS POLITICAL EVENTS IN BAKU IN THE
SOVIET HISTORIOGRAPHY OF THE 1950S**

Depth study of the political events that took place in Baku in 1917-1918 years began to be researched in Soviet historiography in the 1950s. Such attention to this period was primarily drawn by celebration the 40th anniversary of the Great October Socialist Revolution in 1957. In connection with this date were published in Azerbaijan numerous articles and were edited a number of monographs on the 1917-1918 years events in Baku.

In this article, based on the analysis of the contents of these works is made an attempt to determine the degree of objectivity in illumination of the events that took place in Baku 1917-1918 years. Based on the research we came to the following conclusions: 1) In Soviet historiography political events of 1917-1918 years in Baku were illuminated biased and therefore the authors' conclusions were distorted; 2) The authors tried to present headed by S.Shaumyan the Baku Soviet and created after the genocide of Azerbaijanis in March 1918,

the Baku Soviet of People's Commissars as government bodies which “were protecting the interests of the people”, but labeled Muslim National Council and the party “Musavat” that headed the Azerbaijan national movement as “lackeys of imperialism”, “bourgeois nationalists” and so on; 3) In these works the military assistance provided by the Turkish army to the government of Azerbaijan in release of Baku were presented by the authors as “aggression”, while, the attempts of Bolshevik Moscow to eliminate the independent Azerbaijan state and re-attach the North Azerbaijan to Russia as a “friendly” act.

Despite all of these side-effects, works written in 1950s are rich in archival sources.

Rəyçilər: t.ü.f.d. İ.Niftəliyev, t.e.d. A.İsgəndərova

AMEA-nın A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun “Əhali tarixi və demografiya” şöbəsinin 10 fevral 2014-cü il tarixli iclasının qərarı ilə çapa məsləhət görülmüşdür (protokol №1).